

EIROPAS ZIŅAS

NR. 8. 2017. GADS

Labs pamats mums visiem

Vēl šogad – decembra sākumā – oficiāli atklāts Eiropas Kultūras mantojuma gads. 2018. gadā tas norisināsies visās Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs, kur ar dažādām aktivitātēm tiks pievērsta uzmanība gan atsevišķu valstu, gan visas Eiropas bagātīgajam kultūras mantojumam, izceļot tā nozīmi kopīgas identitātes stiprināšanā un Eiropas nākotnes veidošanā.

Kultūras mantojuma jēdziens aptver pagātnes krājumus visdažādākajos veidos un formās. Taču pie tā pieder ne tikai pieminekļi, ēkas, vēsturiskas vietas un ainavas, muzeju, bibliotēku un arhīvu uzglabātās tradīcijas, bet arī no paaudzes paaudzē nodotās zināšanas un prasmes, cilvēku radošuma izpausmes un vēl daudz kas cits. Tik pat plašs, cik jēdziens, ir arī Eiropas gada

mērķi, proti, veicināt kultūras daudzveidību un starpkultūru dialoģu, izcelt kultūras mantojuma ekonomisko piesaistīšanu dažādām nozarēm, tostarp mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un vietējai un reģionālajai attīstībai, kā arī uzsvert tā lomu ES ārējās attiecībās.

Taču, lai cik tas varētu izklausīties sarežģīti, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras mantojuma politikas daļas vadītāja Baiba Mūrniece uzsver – patiesībā ar kultūras mantojumu ikdienā saskaramies mēs visi. Turklāt – jo vairāk par to uzzinām, jo vairāk novērtējam un saprotam, ka tas nav kaut kas, par ko būtu jādomā tikai aizsardzības kategorijās. No mūsu kultūras mantojuma vajag iedvesmoties, uz to skatīties kā uz labu pamatu nākot-

2018
EIROPAS KULTŪRAS
MANTOJUMA
GADS
#EuropeForCulture

nes idejām. Un galvenais – to lietot, lai tas vienmēr ir dzīvs un no tā izaug arvien jauni stāsti, idejas un iespējas.

Jau svētku un jaunā gada sagaidīšanas noskaņās esot, aicinājam Baibu Mūrnieci pastāstīt par to, kāpēc mūsdienās ir svarīgi runāt par kultūras mantojumu visas Eiropas kontekstā, ko tas sevī īsti ietver un kā Eiropas Kultūras mantojuma gadu jutīsim pie mums Latvijā.

Interviju lasiet **2.-3.lpp.**

■ **Savus mantojuma gada notikumus ikviens ir aicināts pieteikt īpaši tam izveidotā mājas lapā internetā – www.mantojums2018.lv**

Eiropas ziņas ir Latvijas Ārlietu ministrijas, Eiropas Parlamenta Informācijas biroja Rīgā un Eiropas Komisijas pārstāvniecības (EKP) Latvijā kopīgs izdevums. To finansē EKP. Gaidīsim Jūsu komentārus, atsauksmes un ierosinājumus e-pastā: eiropas.zinas@gmail.com

Māja cilvēkam, nevis otrādi

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Kultūras mantojuma politikas daļas vadītāja Baiba Murniece

Bērni ļoti, ļoti novērtē tieši to mājas un ģimenes stāstu

Kas īsti ir Eiropas Kultūras mantojuma gads? Kāpēc ir svarīgi par to runāt, un kas ir galvenie notikumi, ko varēsīm gada laikā piedzīvot?

Lai to izskaidrotu, vispirms jāatskatās pagātnē, jo īpaši kultūras mantojumam veltītas akcijas vai aktivitātes līdz šim Eiropā tā īsti bijušas tikai divas. Viena 1975. gadā – Eiropas arhitektūras mantojuma gads, kas bija milzīgs pagrieziena kultūras mantojuma saglabāšanas politikā, iezīmējot arhitektūras vērtību mūsdienu izpratnes un novērtēšanas sākumu.

Nākamais ir 2000. gads, kad Eiropas Padome rīkoja kampaņu “Eiropa – kopīgs mantojums”. Tas, savukārt, ir brīdis, kad saprata – kultūras mantojumu novērtē un aizsargā ne tikai eksperti. Tas nav kaut kas ļoti ekskluzīvs, bet to ir tiesības novērtēt visai sabiedrībai.

2018. gadā Eiropas Kultūras mantojuma gads visā Eiropā tiek rīkots nolūkā veicināt izpratni par kultūras mantojuma sociālo un ekonomisko nozīmi, par tā lomu it visos sabiedrības procesos. Visa gada laikā Eiropā notiks tūkstošiem pasākumu, dodot iespēju iesaistīties visa gadagājuma iedzīvotājiem.

Pēdējā laikā ir parādījušās dažādas darbnīcas, kur, piemēram, māca jebkuram interesantam, kā saglabāt koka rāmjus utt.

Jā, tagad tas šķiet pats par sevi saprotams! Vēl 2000. gadā valdība pārlicēbība, ka tikai speciālisti var pateikt, kas ir kultūras mantojums. Taču tagad arvien vairāk šajā visā procesā cenšas iesaistīt sabiedrību, skaidri pasakot, ka ikviens cilvēks ir tiesīgs pateikt – man tas liekas vērtīgs, tam vajadzētu būt kultūras piemineklim.

Ir skaidrs, ka kultūras mantojumā iekļaujas arhitektūra, vēsturiskas celtnes utt., taču, ja mēs runājam par šo Kultūras mantojuma gadu, tad tas ietver arī tādas lietas kā, piemēram, ainavu.

Ko vēl?

Mantojuma gada kontekstā mantojuma definīcija ir pat vēl plašāka. Mantojums ir tik ļoti iesaistīs visā cilvēka dzīvē! Tā ir zinātne, tautsaimniecība, tā ir lauksaimniecība, zivsaimniecība, valsts drošība un izglītība – viss mūsu pamats, uz kā mēs stāvam, ir kultūras mantojums! Tāpēc arī šī gada mērķis ir vairāk atklāt sabiedrībai, ka kultūras mantojuma ietekme ir milzīga un tā ir visur.

Varbūt arī mainīt domāšanas veidu...

Tieši tā! Parādīt, ka tas nav apgrūtinājums, ka tas palīdz mums dzīvot, ka tas mums dod dzīves kvalitāti. Pilnīgi visā – tas palīdz arī integrācijas lietās, arī Eiropas attiecībās ar pārējo pasauli, ar pārējām valstīm. Protams, ļoti īpaša nozīme ir bērniem un jauniešiem. Tas arī šī mantojuma gada laikā tiks uzsvērts – ka tieši bērni un jaunieši ne tikai būs tie, kas nākotnē novērtēs kultūras mantojumu, bet arī, ka viņi šobrīd mums var palīdzēt daudzās lietās saprast.

Kā viņi tiks iesaistīti?

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija ir iecerējusi rīkot kultūras mantojuma klases, bērniem un jauniešiem būs iespēja iesaistīties Eiropas Padomes rīkotā konkursā, stāstot, ko viņiem nozīmē Eiropa, ko viņiem nozīmē kultūras mantojums, akcijas “Atpakaļ uz skolu” laikā kultūras mantojuma speciālisti dosies uz savām skolām, lai stāstītu par savu darbu un iedvesmotu jauniešus iesaistīties.

Jūsaprāt, kāda ir atšķirība tajā, ko pieaugušie atzīst par galveno kultūras mantojumā, un ko, piemēram, 13 gadus veci pusaudži?

Man liekas, ka pusaudži vairāk balstās uz savām sajūtām. Uz to, kas, viņuprāt, patiešām padara dzīvi labāku. Mēs, pieaugušie, dažkārt vērtējam lietas pārāk racionāli. Man pašai ir divi trīspadsmitgadnieki, un viņiem ir svarīgs ģimenes mantojums, pats kodols, pamats. Viņiem ir svarīgi tas, ka mēs dzīvojam vairāk nekā simts gadus vecā koka mājā. Protams, tur droši vien ir arī kāda mana ietekme, bet, manuprāt, bērni ļoti, ļoti novērtē tieši mājas un ģimenes stāstu.

Stāstu, ne tikai pašu lietu.

Jā, un, manuprāt, tas viņiem kļūst arvien svarīgāk, neskatoties uz to, ka tieši par bērniem ir priekšstats kā par digitālo paaudzi. Viņiem ir svarīgs stāsts – no kurienes viņš pats nāk, ģimenes mantojums kā pamats, jo tas, savukārt, dod iespēju meklēt un doties tālāk. Mēs varam runāt plašāk – bez kultūras mantojuma, bez zināšanām par savu pagātņi, mums būtu grūti skatīties nākotnē. Tā ir arī Mantojuma gada devīze “Kopīgs mantojums: no pagātnes uz nākotni”.

Vai nav tā, ka vispār varam runāt par tādiem kā līdzsvara meklējumiem tieši šai digitalizācijai un globalizācijai, ka cilvēki arvien vairāk novērtē vecās un istās lietas?

Ir, protams, arī tā mantiskā daļa. Mēs joprojām nereti sastopamies ar to, ka kāds vēlas nojaukt “to graustu, jo viņš tikai traucē”, vai aicinājumu naudas izteiksmē pierādīt, ka koka logu rāmji ir labāki par lētākajiem plastmasas. Tajā pašā laikā tā tendence, ka cilvēkiem vajag to īsto, ka vajag darīt pašam, iesaistīties lietās, kas skar ne tikai viņu personīgi, bet arī lielāku sabiedrības daļu, ir ļoti jūtama. Apkaimju biedrības, domubiedru grupas, kas patlaban daudz kur veidojas, tas ir tas, uz ko mēs esam visu laiku netieši aicinājuši. Tagad var redzēt, ka tās izplešas un kļūst arvien ietekmīgākas. Šīs grupas arī mums kā institūcijai palīdz strādāt, dažkārt spiežot vairāk par kaut kādām lietām padomāt. Piemēram, Rīgas Lielo kapu jautājums vai Bolderājas grupa, kas ir ļoti sena un aktīva organizācija. Tāpat ir Āgenskalnā cilvēki, kas ļoti interesējas par savu vidi, Sarkandaugavā ir. Un tā ir visas Latvijas tendence! Piemēram, “Serde” Aizputē, kas darbojas ļoti

aktīvi, Popes muiža, Oleru muiža, Padures muižas, Abgunstes muižas un citi. Daugavpilī ir aktivisti, kuri rūpējas par kultūras mantojumu. **Kā tas iekļaujas Kultūras mantojuma gadā?** Šis gads nav tikai svētki. Tā, protams, ir liela un nozīmīga daļa, bet mums kā iestādei, kas nodrošina kultūras mantojuma pārvaldi Latvijā, ir lieli plāni šajā laikā vismaz uzsākt diskusiju par kultūras mantojuma sistēmas pārkaršanu. Mēs visu laiku esam centušies attīstīties un darboties, sekot līdzi Eiropas tendencēm. Taču nākamgad mēs gribētu ne tikai sekot līdzi, bet kaut kādās lietās arī izrauties priekšgalā un būt pirmie vai vismaz vieni no pirmajiem. Piemēram, mēs gribam sākt diskusiju par to, vai šajā gadsimtā būvētais arī ir kultūras mantojums.

Gribēju vaicāt – kurā brīdī vispār var novilkt robežu, kas tiek uzskatīts par mantojumu?

Principā robežas nav! Un par to mums ir diskusijas ar citu valstu kolēģiem, jo uzskati ir ļoti atšķirīgi. Ir Norvēģija, kas Oslo operu ir iekļāvusi kultūras pieminekļu sarakstā jau dažus gadus pēc tās uzbūvēšanas, bet ir arī Polija, kur neiekļauj pieminekļu sarakstā neko, kas ir tapis pēc 1989. gada. Vācijā šis laiks ir vēl tālāks. Pastāv divi kardināli pretēji uzskati. Vieni domā, ka mantojuma speciālistiem jābūt gana drosmīgiem, lai uzņemtos atbildību un pateiktu, ka, jā, šis ir jā saglabā, jau tūlīt pēc izveidošanas. Savukārt ir valstis un speciālisti, kuri domā, ka jāpaiet vismaz vienai paaudzei, lai to spētu izvērtēt. Mūsu iecere ir par to runāt ne tikai Latvijā, bet arī skaļāk – Eiropā vai vismaz reģionā, jo nākamgad Latvija prezidēs Baltijas jūras valstu padomē. Un otra lieta ir mantojuma sistēmas pārkaršana, arvien vairāk uzticoties pieminekļu īpašniekiem. Proti, būt nevis dusmīgam policistam, bet

dot atbildību, iespēju īpašniekam pašam izlemt.

Vairāk palīdzēt, nevis sodīt.

Jā. Mūsu darba metode jau līdz šim ir bijusi tāda, ka sods ir pēdējais. Ļoti bieži mēs saņemam pat pārmetumus – kāpēc jums tik maz sodu? Bet mēs runājam ar cilvēkiem! Lielākoties jau tas, kas ir izdarīts, nav ļaunprātīgi domāts, bet tā sanācis vienkārši aiz nezināšanas.

Kas ir tā mūsu stiprā puse Eiropas kontekstā? Par ko varam teikt – šajā jomā mēs varam iet pa priekšu citām valstīm?

Noteikti tajā, kas saistās ar kultūras mantojuma un mūsdienu arhitektūras mijiedarbību. Ar to mūsu institūcija izceļas arī citu valstu vidū, ka mums ir ļoti labs kontakts ar Latvijas vadošajiem arhitektiem. Mēs neesam pret mūsdienu arhitektūru, bet aicinām ar mūsdienu arhitektūras palīdzību izcelt kultūras mantojuma vērtības. Protams, arī koka mantojums, Jūgendstila mantojums, arī nemateriālās vērtības – Dziesmusvētki, izcilās amatu prasmes. Tas arī brīnišķīgi parāda šobrīd valdošo domu, ka visa centrā ir cilvēks. Cilvēks ir tas, kas ne tikai rada, bet arī novērtē šīs vērtības. Ne jau cilvēks ir mājas dēļ, tā māja ir cilvēka dēļ. Mūsu uzdevums ir mēģināt to izstāstīt arī pašiem cilvēkiem, ka viņi nav savas mājas, savu vērtību vergi. Viņiem ir jābūt draugiem.

Nav jāstaigā tikai pūkainās čibiņās.

Protams, un kultūras mantojums ir jālieto! Ja to nelieto, tas aiziet bojā, mirst no tā, ka viņam nepievērš uzmanību. Kultūras mantojums nav tikai muzejiskas vērtības. Saprotams, ka ir arī kaut kādas īpašas trauslas vietas un lietas, bet principā tam ir jābūt kaut kam tādām, kas mūsu visu dzīvi padara skaistāku un labāku!

Nākamais gads ir arī mūsu valsts simtgade. Kā tas viss iet kopā?

Manuprāt, šīs lietas viena otru papildina. Simtgade – tas jau ir tas kultūras mantojums! Tāpēc arī mēs nākamgad Eiropas Kultūras mantojuma dienas, kas ir viens no centrālajiem gada notikumiem visā Eiropā, pie mums veltīsim tieši Latvijas valsts izveidei un tās idejas pastāvēšanai. Runāsim ne tikai par to laiku, kad valsts veidojās, bet arī par visas šīs idejas noturēšanu: kad izveidojās, kad uzplauka valsts, kad ar pārcilvēcīgu gara spēku šī ideja bija jāiznes cauri milzu grūtībām, kad tas viss atkal atdzima. Par sapņiem arī mēs runāsim!

Nāk jauns gads, jau jūtamās svētku noskaņas. Kāds ir vēlējums katram, kura rokās nākamgad nonāk kāds kultūras mantojuma gabaliņš?

Mans vēlējums sāksies ar pateicību ikvienam, kas ieguldījis savus spēkus vērtību atklāšanā, novērtēšanā un saglabāšanā. Eiropas Kultūras mantojuma gadā vēl katram atrast kādu īpašu vērtību sev – novērtēt, kādu prieku, gandarījumu un sajūsmu tās spēj dot. Pret kultūras mantojumu vajag izturēties kā pret kaut ko tādu, kas vairo mūsu dzīvesprieku un kas spēj dot iedvesmu jaunām lietām un jaunām idejām nākotnē! Kultūras mantojums – tas ir labs pamats. ■

Mantojuma gads aicinās domāt no pagātnes uz nākotni

Solidaritāte visai Eiropai

Apritējis gads kopš Eiropas Solidaritātes korpusa izveidošanas, tajā iesaistījušies jaunieši no visām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm un idejas turpina attīstīties

Šomēnes apritējis gads, kopš Eiropas Komisija (EK) nāca klajā ar iniciatīvu par **Eiropas Solidaritātes korpusa izveidi**. Patlaban tajā pieteikušies gandrīz 43 tūkstoši jauniešu no visām ES dalībvalstīm, un daļa no viņiem jau atraduši sev vietu kādā no 1434 reģistrētajām organizācijām. Bet kas īsti ir Eiropas Solidaritātes korpuss, un kā tajā var piedalīties arī cilvēki no Latvijas?

Par korpusa izveidi pērn paziņoja Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers, norādot, ka tā jauniešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem tiktu piedāvāta iespēja piedalīties dažādos solidaritātes pasākumos visā Eiropas Savienībā. Divus mēnešus vēlāk iniciatīva arī tika atklāta, un bija iecerēts, ka līdz 2020. gada beigām Eiropas Solidaritātes korpusa darbā varētu iesaistīties 100 tūkstoši jauniešu.

Patlaban rit iniciatīvas pirmais posms un korpussā darbojas astoņas programmas, kas jauniešiem dod iespēju piedalīties dažādās aktivitātēs, risinot problēmsituācijas visā Eiropas Savienībā. Dalība programmās ne tikai pilnveido jauniešu personisko izaugsmi, ļauj viņiem aktīvi iesaistīties sabiedrības dzīvē un iekļauties darba tirgū, bet arī palīdz nevalstiskajām organizācijām, dažādām iestādēm un uzņēmumiem risināt ar sabiedrību saistītas un citas problēmas. 2017. gada martā sākās brīvprātīgo piemeklēšana pieteikto organizāciju vajadzībām, bet jau jūlijā Itālija un Francija sāka realizēt divus EK atbalstītus projektus, kuros 6000 jauniešiem tiek piedāvāts ar solidaritāti saistīts darbs vai prakse citā ES dalībvalstī. Šā gada maija beigās EK nāca

klajā arī ar priekšlikumu nostabilizēt Eiropas Solidaritātes korpusa ideju, piešķirot tam 341,5 miljonu eiro budžetu 2018.–2020. gadam, nosakot īpašu juridisko pamatu, kā arī ierosinot paplašināt jauniešu iespējas (novembrī dalībvalstis jau panākušas **neformālu vienošanos par šo priekšlikumu**, vēl gaidāma galīgā vienošanās ar Eiropas Parlamentu). Līdz ar to papildus brīvprātīgā darba, prakses un algota darba vietām Eiropas Solidaritātes korpuss turpmāk dalībniekiem piedāvās arī iespēju izstrādāt pašiem savus solidaritātes projektus vai veikt brīvprātīgo darbu grupās. Ž.K.Junkers vēlas panākt, lai līdz 2025. gadam šajā iniciatīvā **iesaistītos 1,5 miljoni jauniešu**.

Kopš Eiropas Solidaritātes korpusa atklāšanas tā dalībnieki jau ir aktīvi darbojušies visā Eiropā. Piemēram, šā gada augustā Norčā (Itālija) ieradās pirmā Eiropas Solidaritātes korpusa brīvprātīgo grupa, lai palīdzētu novērst postījumus un atjaunotu sociālos pakalpojumus vietējiem iedzīvotājiem, kas cietuši pirms gada reģionā notikušajās smagajās zemestrīcēs. Paredzēts, ka līdz 2020. gadam zemestrīču skarto Itālijas novadu iedzīvotājiem palīdzēs 230 korpusa dalībnieki. Savukārt citi programmu dalībnieki strādā, piemēram, ar jauniešiem, kuri nāk no nelabvēlīgas vides vai kuriem ir īpašas vajadzības, ar bēgļiem un senioriem.

Kā iepriekš, runājot par šo iniciatīvu, izteikušies Eiropas komisāri, piedalīties korpusa organizētajos projektos jauniešiem nozīmē ne tikai atrast draugus uz mūžu, gūt noderīgas iemaņas un prasmes, uzlabojot savu CV, bet arī izdarīt ko labu un palīdzēt visai sabiedrībai, panākot reālas pārmaiņas un viešot cerību to līdzcilvēku sirdīs, kuriem palīdzība vajadzīga visvairāk.

Vairāki jaunieši arī no Latvijas patlaban izmanto Eiropas Solidaritātes korpusa iespējas, un tāda iespēja ir jebkuram interesantam. Plašāku informāciju par Eiropas Solidaritātes korpusu, tā darbību, iespējām piedalīties un reģistrēties tā programmās, varat **uzzināt šeit**. ■